

EUROPA-UNIVERSITÄT
VIADRINA
FRANKFURT (ODER)

Instytut Sztuki
Polskiej Akademii Nauk

Kulturerbe und Aneignungsprozesse
in deutsch-polnischen Kontaktträumen.
Motivationen, Realitäten, Träume

Dziedzictwo kulturowe i procesy dziedziczenia
w rejonach przenikania się
kultury polskiej i niemieckiej.
Motywacje, realia, wizje

Beiträge der 20. Jubiläumstagung des Arbeitskreises deutscher
und polnischer Kunsthistoriker und Denkmalpfleger
in Frankfurt (Oder)/Ślubice, 26.–29. September 2012

Materiały 20 jubileuszowej Konferencji Grupy Roboczej Polskich
i Niemieckich Historyków Sztuki i Konserwatorów Zabytków
we Frankfurcie nad Odrą/w Ślubicach 26–29 września 2012

Herausgeber des Bandes / Redakcja tomu
Paul Zalewski, Joanna Drejer

Inhalt / Spis treści

Bogdan Zdrojewski, Bernd Neumann

Vorwort 11

Kulturerbe in deutsch-polnischen Kontakträumen – Forschungsperspektiven und öffentliche Diskurse / Dziedzictwo kulturowe pogranicza polsko-niemieckiego – perspektywy badawcze i dyskusje publiczne.

Paul Zalewski

Aneignung von Kulturräumen im westlichen Polen nach 1945.

Annäherungen an das Tagungsthema 15

Streszczenie: Przystawianie przestrzeni kulturowych

w Polsce zachodniej po roku 1945. Przybliżenie tematu konferencji . . . 38

Beata Halicka

Auf dem Weg zum Miterben des vorgefundenen Kulturguts.

Fragen zur kulturellen Aneignung des Oderraumes nach 1945 41

Streszczenie: W drodze do roli współspadkobierców zastanych dóbr kultury. Wokół przyswajania dziedzictwa kulturowego

Nadodrza po 1945 roku 50

Sławomir Tryc

Mein Schlesien. Zum Paradigmenwechsel in der Wahrnehmung

des deutschen Kulturerbes 53

Streszczenie: Mój Śląsk. Zmiany paradygmatu w postrzeganiu

niemieckiego dziedzictwa kulturowego 68

Beate Störkuhl

Die (Wieder-)Entdeckung des oberschlesischen Kulturerbes 71

Streszczenie: (Ponowne) Odkrywanie górnośląskiej spuścizny

kulturowej 86

Iwona Jastrzębska-Puzowska

In Search of a Cultural Identity for Bydgoszcz: The Dispute on

the Appearance of the Western Frontage of Old Market Square 89

Streszczenie: W poszukiwaniu kulturowej tożsamości Bydgoszczy. Spór o kształt zachodniej pierzei bydgoskiego Starego Rynku	97
--	----

Liliana Krantz-Domasłowska

Die Domanlage als Element der Identitätsbildung städtischer Bevölkerung am Beispiel von Marienwerder (Kwidzyn)	99
Streszczenie: Założenie katedralne jako element konstytuujący tożsamość mieszkańców; przykład Kwidzyna	111

Katarzyna Woniak

Zwischen lokalem Patriotismus und lokaler Nobilität. Die zivilgesellschaftlichen Akteure entdecken die deutsche Vergangenheit in Labes (Łobez)	113
Streszczenie: Między lokalnym patriotyzmem a lokalnym prestizem. Społeczność obywatelska odkrywa niemiecką przeszość Łobza	126

Joanna Drejer

Das „fremde Erbe“ in Polens Mitte. Das preußische Stadt- Retablissement in den Jahren 1793–1806 – Forschung und Rezeption am Beispiel von Płock in Masowien	129
Streszczenie: „Obca spuścizna” w centrum Polski. Pruskie przebudowy miast z lat 1793–1806 – ich badanie i recepcja na przykładzie Płocka na Mazowszu	146

II. Deutsch-jüdisches Kulturerbe in Polen nach 1945 / Niemiecko- żydowska spuścizna kulturowa w Polsce po roku 1945

Julia Roos

Der Umgang mit dem »deutschen« und dem »jüdischen« Bauerbe beim Wiederaufbau in Polen nach dem 2. Weltkrieg – die Beispiele Stettin und Lublin	151
Streszczenie: Wobec „niemieckiej” i „żydowskiej” spuścizny architektonicznej w kontekście powojennej odbudowy na przykładzie Szczecina i Lublina	168

Ewa Gładkowska

Das Mendelsohns Haus in Olsztyn – wiedergewonnenes Gedächtnis. Überlegungen zum Projekt der Borussia-Stiftung „Mendelsohn-Haus“	171
---	-----

Streszczenie: Dom Mendelsohna w Olsztynie – odzyskana pamięć. Rozważania na temat projektu Fundacji Borussia „Dom Mendelsohna”	180
--	-----

III. Kulturlandschaften und Denkmalbestände östlich der Oder und Neiße / Krajobrazy kulturowe i zabytki architektury na wschód od Odry i Nysy

Barbara Bielini-Kopec

Charakteristik des Denkmalbestandes der Wojewodschaft Lebuser Land (Lubuskie) und aktuelle konservatorische Herausforderungen	185
Streszczenie: Charakterystyka lubuskiego zasobu zabytkowego i aktualnych wyzwań konserwatorskich	192

Ernst Badstübner

Zum Schicksal mittelalterlicher Kirchen in der unteren und mittleren Oderregion nach 1945 – Frankfurt/Oder (St. Marien) – Berlin (St. Nikolai) – Königsberg/Nm. (St. Marien) . . .	195
Streszczenie: O losie średniowiecznych kościołów nad dolną i środkową Odrą po roku 1945. Kościół pw. Najświętszej Marii Panny we Frankfurcie n. Odrą, kościół św. Mikołaja w Berlinie, kościół pw. Najświętszej Marii Panny w Chojnie	203

Sibylle Badstübner-Gröger

Die deutsch-polnische Reihe „Schlösser und Gärten der Neumark – Zamki i ogrody Nowej Marchii“. Zusammenarbeit, Erarbeitung und Wirkung in Polen und Deutschland.	205
Streszczenie: Polsko-niemiecka seria wydawnicza „Schlösser und Gärten der Neumark – Zamki i ogrody Nowej Marchii”. Współpraca, opracowanie i recepcja w Polsce oraz w Niemczech	216

Dominika Piotrowska

Prozesse der Aneignung des „fremden“ Kulturerbes nach 1945 gezeigt am Beispiel der neuzeitlichen Rezipientenarchitektur in der Neumark	219
Streszczenie: Procesy dziedziczenia „obcego” dziedzictwa kulturowego po 1945 r. na przykładzie nowożytnej architektury rezydencjonalnej w Nowej Marchii	229

Eleonore von Schoenaich-Carolath

- Wege zum Dialog über ein gemeinsames kulturelles Erbe 231
 Streszczenie: Drogi do dialogu poprzez wspólne dziedzictwo kulturowe . 245

Guido Hinterkeuser

- Johanniterburg und Königsschloss. Das Schloss in Wildenbruch
 (Swobnica) als transnationaler Erinnerungsort seit 1945 247
 Streszczenie: Warownia joannitów i zamek królewski. Zamek
 w Swobnicy (Wildenbruch) jako ponadnarodowe miejsce pamięci
 po roku 1945. 259

IV. Besondere Denkmalensembles zwischen Funktionsverlust, Revitalisierung und Musealisierung / Specyficzne zespoły zabudowy zabytkowej – pomiędzy utratą funkcji a rewitalizacją i muzealizacją

Karolina Hettchen, Sebastian Hettchen, Heidi Pinkepank

- Partizipation und Industriekultur im Vergleich.
 Bürgergesellschaftliches Engagement und industrielles Erbe
 in der deutsch-polnischen Grenzregion 263
 Streszczenie: Partycypacja i kultura industrialna
 w porównaniu. Zaangażowanie obywatelskie i dziedzictwo
 przemysłowe w polsko-niemieckim regionie przygranicznym 273

Grzegorz Podruczny

- Festungen Friedrichs des Großen: polnisch, preußisch, deutsch? 275
 Streszczenie: Twierdze Fryderyka Wielkiego: polskie, pruskie,
 niemieckie? 282

V. Laufende Forschungsprojekte / Prezentacja aktualnie prowadzonych projektów badawczych

Monika Borowska

- Schnittmengen. Edition der deutsch- und polnischsprachigen
 Zunftordnungen für bildende Künstler bis um 1800 aus den
 Archiven der Republik Polen 287

Streszczenie: „Schnittmengen/Na skrzyżowaniu” – edycja polskich i niemieckich statutów cechów rzemiosł artystycznych do 1800 roku, zachowanych w archiwach polskich 298

Aleksandra Paradowska

„An vorderster Front im Kampf gegen die Tuberkulose“. Großpolnische Sanatoriumsarchitektur in den Jahren 1919–1939 am Beispiel des Sanatoriums für Lungenkranke in Kolmar (Chodzież). 301

Streszczenie: „Na froncie walki z gruźlicą”. Wielkopolska architektura sanatoriów przeciwgruźliczych w latach 1919–1939 na przykładzie „Sanatorium dla Plucno-Chorych” w Chodzieży 309

Robert Seke

Art and national identity: The art and architecture of the Danube Swabian community in Vojvodina from the end of the eighteenth century to the dissolution of Austro-Hungarian Monarchy as a reflection of its national identity 311

Streszczenie: Sztuka a tożsamość narodowa: sztuka i architektura społeczności Szwabów naddunajskich w Wojwodinie od końca XVIII wieku do upadku monarchii austro-węgierskiej. 317

Katharina Mann

Die Entwicklung eines Erinnerungsorts am Beispiel von Stanislaw Wyspiańskis Fensterbild-Projekt „Kasimir der Große“ 319

Streszczenie: Rozwój „miejsca pamięci” na przykładzie projektu witraża Stanisława Wyspiańskiego „Kazimierz Wielki” 333

VI. Anhänge / Załączniki

Biogramme / Biogramy 337

Personenregister / Indeks osób 349

Ortsregister / Indeks miejscowości 356